

Дідьє ван Ковеларт ЖУЛЬ

Жуль

Кохання з першого погляду варто остерігатися — про це я знаю з власного досвіду — проте, помітивши її в юрмі, я про це вмиг забув. Жовті черевички на високих підборах, мініатюрні червоні шорти та бірюзовий топ — загубитися серед негоди їй не загрожувало. І якби не лабрадор, який вів її на повідку, величезні темні окуляри видалися б звичайним аксесуаром зірки, яка дбає про інкогніто. Світло-руде волосся, збите в подібний до куща шиньйон, відсутність станика під майже прозорим шовком, усмішка, що ніби обіцяє пристрасне побачення та випискує яскравою помадою — ця сліпа була напрочуд передбачливою і викликала радше заздрість, ніж співчуття.

Вона зупинилася перед моїм стендом і втягнула повітря ніздрями. Собака миттю спинилася та обернувся в мій бік. Достоту перекладач, який готує співрозмовника до того, що доведеться тлумачити, пес дивився на мене, а його власниця кидала слова в пустку.

— Доброго дня! Мені, будь ласка, карамелевий «макарон» із сіллю, з лакрицею та з суніцями «Тагада». По одній штучці кожного виду.

Тіло тридцятирічної жінки було наділене голосом дівчини-підлітка. Життєрадісна, добре вихована, неймовірно сексуальна — та ще й з добрим смаком до моїх ласощів! Подумки я подякував життєвим негараздам, що через них на мою шляху опинилася вона. У сорок два роки і з двома дипломами за плечима — біохіміка та астрофізика — я продавач печиво «макарон» у холі рівня «Відправлення» аеропорту «Орлі».

Не помітити мене важко. Маю жилет у шоколадну смужку, фісташковий кашкет і стою посеред стенду-диліжансу такого ж насичено-зеленого кольору. Мама, коли поверталася з відпустки у лісистій Ардеші, аж пожовтіла, побачивши мене на новій роботі. Обмежилася повідомленням, надісланим із таксі: «Уявляю вираз обличчя моїх подруг. Міг би мене принаймні попередити». На що я відповів: «Ти ж зазвичай подорожуєш поїздом». А вона відказала: «Авжеж, і знову винна я!» На це я не відреагував. Я міг би заробити мільйони на своєму винаході — засобі для чищення, — а замість цього моя колишня дружина звільнила мене зі своєї компанії та успішно використовує мою ідею; щодо мене, то я тибію в очах мами. Я вирішив не чинити опору: мого уявлення про кохання надто високе, щоби вилтувати у нього нотарів та адвокатів. Я зберігаю добрі спогади, а решти — збуваюся. Мама каже, ніби я «дозволяю вигирати об себе ноги» — але насправді я волію лишатися вищим за бруд. Проте я її розумію: перш ніж побачити мене продавцем «макарон», вона почергово спостерігала за кар'єрою директора з розвитку компанії з виробництва добрив «Vert-de-Green» із зарплатнею у тридцять тисяч франків на місяць, перекладача наукових праць з оплатою три свро за аркуш, гίδα в замку Шантільї, що жив на чайові, волонтера в об'єднанні «Не чіпай моє дерево!»; зрештою, коли я взявся торгувати магноліями на Центральному ринку, мені виписали пеню у п'ять тисяч свро за образу теслі — і мені загрожувала в'язниця, якщо не виплачу всієї суми. Вочевидь, інвестиція у вигляді нещасного залишеного хлопчати, якого вона всиновила, ледь не розірвавши стосунків із чоловіком, не виправдовувалася.

— На жаль, мадам, це звичайні суніці, — виправдовуючись, пробурмотів я.

Чорні окуляри повернулись у бік мого голосу.

— Точно? Але ж я відчуваю аромат цукерок «Тагада»! Ви що, розпилюєте запахи, як квіткари?

Зрадівши приводові для розмови, я зауважив, що буду щасливий знайти гідну заміну.

— Що ж... У такому разі я візьму один карамелевий і два лакричні. І покладіть до коробки, будь ласка, дванадцять апельсинових «макарон» для мого пса. Це його улюблений аромат.

— Як його звати?

— Жуль.

І вона усміхнулася, попестивши піщаний смух.

— Що, Жулю, дати тобі один «макарон» одразу? — звернувся я до собаки. — Це подарунок.

— Він вам не відповідь, адже він — на службі.

Тюхнуло в серці. Ця нерозлучна пара, яка просто проходила мимо, викликала в мене дивну суміш почуттів: захоплення і смутку, — і жінка вловила це у моєму голосі, коли я попросив вибачення.

— Жуль усе розуміє, — пояснила вона. — Він їсть тільки тоді, коли я знімаю з нього повід.

— Чудова дресура.

— Радше гордощі. Він вважає себе відповідальним за мене.

І в її голосі я почув гордощі, що їх вона приписувала своєму собаці. Зненацька мене охопила страшна туга. Я ніколи ні за кого не відповідав. Мама була справжньою скелею, тато ж спалив за собою мости, і жодна з моїх жінок не хотіла дітей. Лабрадор дивився мені просто у вічі. Раптовий напад ревнощів до охоронця цього квітучого тіла примусив мене відвести погляд і замилуватися бюстом власниці Жуля.

Фантастичні груди, які заперечували закон гравітації, а проте мали цілком реальний вигляд; вони відгукувалися на кожен порух пальців, що діставали кредитку із гаманця та навпомацки шукали рахунок із таксі, який випав. Я не встиг перехилитися, аби підібрати папірець — пес, відстежуючи найменший жест власниці, миттю красчком лапи підсунув рахунок до нігтів підзахисної. Аліса Гальсен — її ім'я було зазначено на кредитці. І в мене стислося серце, коли на згадку спала пісенька Бреля¹: «Дозволь стати тінню твоєї руки, тінню твого собаки...» Я звичай не звертав уваги на те, що серйозні люди називають «справжнім життям», аж раптом мені закоріло стати поглядом, очима для цієї прекрасної тістечка.

Єдине, чим я міг собі допомогти — це якомога довше загортати тістечка, милуючись бірюзовим бюстом та бурхливими радіощами покупниці. Однак її збентежив неквапливий шурхіт паперу. Вона поклала два пальці на стрілку годинника, не прикритою склом.

— Ми поспішаємо на посадку, — ввічливо, але з легким роздратуванням заявила жінка. — Не думаю, що нам аж так потрібна подарункова обгортка.

Ніби виправдовуючись, я випалив, що вважаю її дуже вродливою.

— Дякую за відвертість, — усміхнулась вона. — Звичай чоловіки починають осипати компліментами Жуля.

Почувши своє ім'я, пес зирнув на мене з виразом упевненого в собі самця — проте, напевно, до подібного антропоморфного порівняння мене спонукала ерекція, вдало замаскована стендом.

— Мені здається чи ви справді не схожі на свій голос? Жуль звичайно дуже люб'язний із торговцями, а зараз я відчуваю його напруження.

І я описав себе, оминувши зелений кашкет і смугасту камізелюку. Розповів, що народився у Сирії, батьків не знав і був усиновлений подружжям французів.

— Еге ж.

Я віддав їй пакунок, однак не зрозумів, що означають ці слова: співчуття чи зізнання у тому, що її пес — расист?

— Рейс о 10:25 до Ніцци — він буде вчасно?

Я відповів ствердно, повідомив, що посадка здійснюється на виході № 20 — про це повідомляло тابلі просто перед моїми очима. Мені кортіло провести прекрасну пані, однак за нею вже вишкувалася черга, а одне зауваження від власника я вже мав — якось він застукав мене на робочому місці за читанням праці з астрофізики. Навіть коли клієнтів немає, мушу щось робити, бути послужливим і грічним. Так записано в угоді. Їсти, читати чи робити дзвінки в робочий час — страшні порушення, в разі повторення яких мене можуть звільнити без попередження. А без цієї зарплатні, що залилася на мене просто нізвідки, і зважаючи на кризу в галузі видання наукових праць, не маю уявлення, як платитиму за житло.

Я зробив знак чоловікові в однострої «Ер-Франс», що проходив повз мій прилавок. Довірив йому прекрасну клієнтку, повернув їй кредитну картку, обмінявшись наостанок кількома фразами — і дивився їм услід і відчував, як стискається серце; мій смуток відчули наступні клієнти — і захвилювалися.

— Щось довго чекаємо! Які смаки ви пропонуєте в упаковці на шість тістечок?

Я автоматично перелічив наявні смаки — пані з бейджем компанії IBM (очевидно приїхала на конгрес) уважно слухала; тим часом у моєї голови прокривувалися останні слова, якими ми обмінялися: «Гарної подорожі, мадемуазель! Суніці «Тагада» бувають нечасто, проте я можу замовити — ви ж скоро повернетесь? — Сподіваюся». Дізнатися про більше я не мав змоги. Та й навіщо? У її житті, напевно, був чоловік: про залицьників на кшталт мене вона говорила спокійно й вибачливо, достоту жінка, яка мала коханця.

З відсутнім поглядом та усмішкою — як того вимагали правила — я виконував звичний ритуал продажу, проте цього разу — покірливо і зажурено, і це геть не притаманне моїй натурі. Звичай я ковтав гіркі пігулки, не кривлячись. Зраджений чоловік і ошуканий мозок, жертва, позбавлена як фрустрації, так і прагнення помсти (двох головних рушіїв суспільного життя) — звичайно я задовольнявся затишним раюванням у власній шкірі, користуючись найменшим приводом: мальовничим заходом сонця, розумною поведінкою бактерій, кантаю Баха, майстерністю повії, запахом жимолості на підвіконні, невичерпними тасмніцями Великого Вибуху... Для позбавленого різких рухів серця такі дрібні втіхи без побічної дії вдало заступають щастя та його муки. Чому бажання, яке я відчув до незрячої жінки, зненацька викликало таку зажурку, сором від усвідомлення мізерності затишку мого безглузлого життя?

А втім, починав я доволі вдало. Звичай мене вважають наслідком імміграції, проте перш за все я є паростком літератури. Через кілька годин після мого народження охоронець Посольства Франції у Дамаску, викидаючи сміття, знайшов мене на дні одного з баків. Вочевидь, мене залишили смітт'ярі. Дружина аташе з

¹ Жак Брель (*Jacques Brel*; 1929–1948) — бельгійський франкомовний співак, поет, актор, режисер та автор-виконавець.

питань культури, Еліана де Фреж, зробила все можливе, аби всиновити мене — наважилася навіть вивезти мене з Сирії в дипломатичній валізі.

Новоспечена мати з повагою ставилася до мого походження — і назвала Зібалом; це від арабського «зібала» — сміття. Щодо решти, то вона збудувала моє минуле майже з нічого. За батька мені став ватажок бедуїнів, який зрікся дружини через зраду; вигнана з племені, вона була змушена шукати для мене кращого життя, тож довірила сина Французькій республіці, скориставшись смітвеними баками. Коли мені було тринадцять років, вийшов роман «Зібал, дитя зі смітника», який претендував на престижну літературну премію «Феміна». Критики із захватом писали про головного героя — бедуїна, який навчався у Політехнічному інституті, прагнучи винагородити бідолошну матір за жертву, а прийому родину — за шляхетність; отримавши диплом, він, врешті-решт, мав повернутися до Дамаска, скинути Асада та встановити молоду демократичну владу, не граючи на руку Братам-мусульманам. На 438 сторінці бедуїн геройськи загинув, залишивши трьох дітлахів, з яких — одна дівчинка, що присяглася одного дня завершити справу батька, ставши послом Сирії у Парижі.

Насправді цей воїнству королівський шлях закінчився вже на університетській лаві. Зібал де Фреж не виконав обіцянок, а своєю благодійницею змусив брехати. Я скнів у безвісті, так і не відірвавшись від французької землі, був надто довірливим, сліпо слухався ошуканців і дозволив нашому славному імені потьмяніти. Матеріалу на другий том пригод бедуїна вочевидь бракувало.

Я аж підстрибнув, почувши гавкіт.

— Тряся, та обережніше ж! — вилаявся клієнт, товар якого я випустив з рук.

Заключивши з порожньою коробкою у руках, я прислухався до звуків, що долинали з глибини холу

№ 2.

— Жулю! — кричала Аліса. — Не чіпайте його! Зупиніться!

— Гей, ви збираєтеся наповнювати мені упаківку?

Проте я зробив телепневі знак замовкнути. Жіночі зойки вже перекривали гавкіт. Недовго думаючи, я перескочив через прилавок і кинувся до виходу № 20. Повідомлення про рейс на Ніщу супроводжувалося рекламою сезону знижок у «Галереях Лафаст». Коли я розштурхав літкими кативп, то побачив двох працівників аеропорту, що, знявши з Жуля повідок, намагалися запахнути його до клітки; третій тим часом роздратовано твердив Алісі, що літак переповнено і за рішенням командира тварини мають летіти в багажному відділі.

— Але тільки не мій пес! Це ж поводир, погляньте на медальйон, на його документи! За європейським законом 2008 року я маю право брати його з собою до літака...

— Однак не у випадку переповненості — тут має вирішувати командир.

Ні. Це сказав я. Роздратований чоловік в однострої обернувся до мене. Його брови розлучено підскачили вгору, і він глузливо зирнув на фісташковий кашкет та строкатий жилет.

— Ач! І чого бажають солодощі «Ладюре»?

— Ви маєте дотримуватися правил. Мадемуазель сказала, що за європейським законом...

— Слухай, повертайся краще за свій прилавок! Мені ці суперечки ні до чого.

— Якщо ти не збираєшся змінити тон, то суперечка лише починається.

— Тобі що, проблеми потрібні?

Замість відповіді, я схопив його за кумедну краватку й підняв у повітря. Усі кривди й образи, яким я зазвичай протиставляв бедуїнську незворушність, раптом злились воедино і виплеснулися на цього шолодивого упертого. Я струшував ним, примовляючи:

— Європейський закон 2008 року важливіший за рішення командира борту — повтори це і негайно вибачся! Або я викличу прикордонників, і вони оштрафують тебе за дискримінаційні висловлювання та відмову виконувати свій обов'язок! Гей, та ось і вони! Привіт, Жане-Мі!

Тричі на день я ходжу на перекрз із поліціантом-прикордонником — і ось тепер, загрозливо випнувши щелепу вперед, він прибіг на галас. Я пояснив Жанові-Мішело ситуацію. І поки він лякав упертого штрафом у чотириста п'ятдесят євро, я відчинив клітку з Жулем, яка вже стояла на рухомій доріжці для багажу. Пес буквально кинувся мені на шию — і я ледве втримався на ногах. Він тричі пристрасно лизнув мене язиком — і відчепився, кинувшись до ошелешеної Аліси, яка, стиснувши повік у руці, розпитувала інших пасажирів, незадоволених затримкою через неї.

Я підійшов, аби вітшити її, підібрати упаківку з тістечками, яку вона випустила під час сутічки. Аліса подякувала, вийняла з торбинки візитівку і простягнула повз мене. Я радісно схопив картку, побажав Алісі приємної подорожі і пообіцяв зателефонувати увечері.

Тим часом підбіг хлопцеві у наручній пов'язці — він прикотив інвалідне крісло, щоби підвезти Алісу до пункту митного контролю перед посадкою. Інцидент було вичерпано. Я помахав рукою собаці, який невіддивно дивився на мене, трохи похиливши голову в бік — ніби не розуміючи, чому, врятувавши їх, я одразу йду геть.

У ваганнях вибору між почуттям ностальгії і духом суперництва, я повернувся до зеленого диліжансу, де на мене, вперши руки в боки, чекав начальник.

— Де Фреж, якого біса ви залишили робоче місце?!

Проставивши пальця до його беджа, я із викликом відповів:

— Ви маєте мені дякувати: якби я цього не зробив, нас звинуватили б у відмові допомогти пасажирові і це погано позначилося б на іміджі фірми. Хто наступний? — вигукнув я, обійшовши начальника, в бік черги, що злякано відступила на крок.

Три розряди з різних бойових мистецтв додавали мені фізично переконливого авторитету — зазвичай я цим не користуюся, бо відчуваю від цього дуже гидку втіху, що важким каменем лежить у шлунку впродовж трьох наступних днів. Проте у виняткових випадках вскрай приємно дати відчуті супротивникові, ніби він перемагає, цілком усвідомлюючи, з якою легкістю ти можеш його розчавити.

* * *

Решта дня минула без пригод. Образ Аліси та її вдячного пса, мов лагідна бульбашка, відгороджували мене від похмурих скорохватів, які пробігали повз прилавок.

Зрештою, зачинивши стенд на залізну завісу, я присів і витягнув із кишені візитівку, яка чекала на свою чергу з 10:15. Я заплющив повіки, підносячи її до носа і намагаючись за запахом відтворити тіло Аліси — мені запам'ятався аромат жасмину із ноткою інжиру. Проте від картки відгонило чорнилом і ментолом. Тож я розплющив очі:

HSBC

Гонконгсько-Шанхайська банківська корпорація

Відділення на Монмартрі

Ніколя Брон,

уповноважений з роботи з клієнтами

Поки я шукала гумку в зовнішній кишені наплічника, пальці автоматично перебирали візитні картки. І намацували тільки мої візитівки. От халепа! Виходить, продавцеві я дала картку банкіра, який учора ввечері залицявся до мене в автобусі. Подих, заправлений Cola Light, та гортанный голос, що уточнив — ніби йшлося про щось, неймовірно важливе для нас обох: «Це рельєфний друк».

Що ж, тим гірше. Або ж, радше: тим краще! Якщо мені справді закортить на зворотному шляху ще раз подякувати месьє Макаронові, то перший крок зроблю я. На зворотному шляху. Скільки очікувань, побоювань, мрій і страху перед невідомим у цих трьох словах...

Аби не затримувати посадку, я погодилася на інвалідний візок. Проте довелося почепити на Жуля повід — тільки так він міг позбутися пережитого стресу; для собаки-поводирця немає нічого неприємнішого за насильне розлучення з людиною, якій він допомагає. Жуль тягне, мов іздовий пес у запрягу, весь час озирюючись — а це відчуваю; його непокоїть звужений простір, де треба вирахувати, як пройти двіри та оминуть інші перепони. Позаду хлопець, який штовхає візок, намагається врівноважити мене — і це ще більше дратує пса. Він служить мені понад сім років, знає мене напам'ять, ми літали разів із двадцять — тож йому невтямки дивна ситуація, з якою зіткнулися цього разу. Ця аномалія накладається на мою внутрішню напругу, що її Жуль намагається пригасити вже третій тиждень. Це почалося, як було призначено дату операції. Коли життєрадісна покора, властива мені, поступилася надії і тривозі. Пес поривається заглушити тривогу своїми ласками — проте його не вчили підбадьорювати людину. Собак-поводирів не навчають тому, що одного дня сліпий може прозріти. Тож я готую Жуля — однак він не чує мене.

У літаку стюардеса люб'язно звертається до нього й підводить до мого сидіння. На службі Жуль байдужий до компліментів, тож керує облаштуванням у кріслі, застібаючи реміні безпеки — я чую звичне металеве клацання. Сідаю, знімаю із Жуля повід та піднімаю ноги, аби він міг лягти на підлогу. Скрутившись калачиком, пес намагається займати місце не більше, ніж звичайна торба. Так само він чинить кожного Різдва, коли ми катаємося на санчатах у Вальбергу, в тата.

Щоб розслабитися, ковтаю пігулку. Які шанси, що пересадка пройде успішно? Мені обіцяють сімдесят п'ять із ста. Відторгнення пересадженої рогівки ока трапляються нечасто, проте донорів украй мало. У списку тих, хто потребує пересадки, я була триста дванадцятью — аж раптом скоїлася біда: родина одного з донорів подала позов проти хірурга, звинувативши у каліченні тіла. Суд першої інстанції родичі виграли — і таким чином юристи зруйнували надії мільйонів сліпих. Відтоді без важливої для суду заяви до Національного реєстру відмов жодна усна згода не має значення і жоден хірург не візьме на себе ризик видалити очі покійного — хіба що родина не дасть письмової згоди впродовж сорока чотирьох годин після смерті, адже видалені пізніше очі вже не придатні для пересадки. Однак, якщо вірити професорові Піолоу, нові розробки в галузі штучної рогівки годяться для мого типу сліпоти — тож чекати до старості не доведеться.

Коли я давала згоду на імплант «Альфакор», то усвідомлювала високий ризик відторгнення. І ризик, пов'язаний з моїм медичним страхуванням. І не помилилася. Позаяк я в списку очікування на пересадку людського органу з попередньою згодою на відшкодування зі страхового полісу, то сплачувати мені протез страхова компанія відмовилася. На щастя, радіокомпанія RTL, здізнавшись про відмову, погодилася профінансувати операцію. Усі працівники радіо скинулися, аби «повернути зір одному з наших найчарівніших голосів» — так заявив директор під час вечірки-сюрпризу, влаштованої на мою честь на Великдень. Цей спільний порив колег вразив мене — адже я лише оголошую точний час, заповнюю рекламою паузи між радіовиставами та повідомляю про затори на кільцевому шляху. Завдяки їхній шляхетності післязавтра до моєї непрозорої рогівки вставлять кільце з пористого полімеру. Поступово, обростаючи клітками ока, це кільце поверне мені втіху від світла, барв і форм; якщо все піде, як належить, то станеться це щонайменше через сорок вісім годин. А повноцінний зір зможе повернутися десь за два місяці.

Я таки ризикнула, змирилася з імовірними побічними діями та тривалим періодом невизначеності. Зрештою, боюся я тільки одного. Світ, який я побачу — чи буде він таким самим прекрасним, як той, уявний, в якому живу вже сімнадцять років? Радість життя, що стала чимось на кшталт антитіла — хіба це не звичайна реакція на глупу ніч? Чи створені в моїй уяві мрії, що пробудилися, здійсняться?

Відчуваю, як холодний ніс Жуля наближається до моєї лівої литки. Даю йому тістечко — і знову згідую героя із компанії «Лядюре». Мені сподобалося, як він нас захищав. Найдужче я ненавиджу співчуття і метушню, проте, почувши, як він вичитує негідника із «Ер-Франса», знаєнацька відчула вдячність. Ніколи в цьому не зізнаюся, проте лицар на білому коні — нехай і перевдягнений у продавця тістечок — добряче розбурхав мою уяву.

Цікаво, на кого він схожий? Щоб образ людини так різко змінився в моїй голові від якихось двох фраз — таке трапляється украй рідко. Я уявляла кучого араба з кварталу 9–3, що навігадував собі екзотичних коренів. Проте коли він вилав агентів «Ер-Франса», перед моїм внутрішнім поглядом постав принц пустелі, жиливий і зрілий, справжній номад, що помилково потрапив до дешевого кварталу, задирака, який застряг у порту через життєві негаразди. Я уявила сорокарічного чоловіка, якого немає чог втрачати і який за найменшої нагоди намагається прислужитися хоч комусь. І мене це розчулило. До того ж він уміє говорити. Навіть втрачаючи самовладу, непогано вправляється із синтаксисом. Напевно, він сексуальний, достоту солодке тісто. Що ж, і нехай! Хіба це для мене проблема? Краще зосереджусь на своїх вправах.

П'ять разів по десять стискань повік що чверть години, а між ними — обертання очима почергово в обидва боки; так я покращую вологість, гнучкість і рухливість м'язів перед пересадкою. Це начебто знижує ризик відторгнення. Проте вистачає мене ненадовго — мозок ніби занурюється в джакузі і мене ніби виносить хвилями з власного черепа.

Отже, в мене ще й проблеми з концентрацією. Про таку побічну дію начебто нічого не зазначено в інструкції шойно випитого порошку, проте мені так кортить кохатися! Минулого тижня, коли Фред побачила свіжу картину, яку я намалювала, дозволивши пальцям творити символи, що юрмились у мені, то винагородила мене трайливим зітханням: «Ти ба як сексуально! Багатообіцяючий малюнок!» Я впевнена в тому, що малюю подумки, проте не маю жодної гадки про те, як це бачать інші люди. І це моє найвразливіше місце: достатньо зауваження про «потужність» моїх робіт — і я смертельно ображаюся; і навпаки. Сплеск лібідю, пов'язаний з невідворотністю операції, можливо, є лише плодом не надто безсторонньої уваги до моєї творчості? Проте що залишиться від усього цього, якщо протез так приживеться?

Я не хотіла, щоби Фред летіла зі мною до Ніцци. Я соромитимуся батька, між Фред і батьком відчуватиметься напруга — а в мене не було бажання давати цьому лад. Відмовилася й коли вона запропонувала відвезти мене до Орлі. Не наважилася скоритися її пестоцям, надто пристрасним поцілункам, життєрадісним підштовхуванням тренера, що нібито підбадьорював свою талановиту ученицю, зрештою — її тривозі, погано замаскованій під радість. Я маю право на страх, можу вимагати, аби навколо мене не упали.

До того ж... я, звісно, кохаю Фред, та коли ми злітаємо, думаю аж ніяк не про її пестоці. І річ не тільки в продавцеві тістечок — він лише підтвердив моє передчуття. Уже три тижні я живу з переконанням, що по поверненні життя вже буде не таким, як раніше. І це радше збуджує мене, ніж тривожить.

З миті, як ця красуня сйїнула в моєму житті, минуло тринадцять днів, і образ її помалу блякнув. Наступного дня після зустрічі в Орлі я зателефонував до банківської корпорації, зазначеної на візитівці. Запитав месє Ніколя Брона, сказав, що від Аліси Гальсн. Банкір миттю з'явився на лінії. Вийшла розмова двох глухих. Він чекав, що я передам слухавку їй; я чекав, що він дасть мені її номер.

— Але в мене його немає! Я знаю тільки ім'я! Це вона попросила вас мені подзвонити?

— Ні, вона випадково дала мені вашу картку замість своєї.

— То поверніть! Бо як інакше вона зі мною зв'яжеться?!

— Але я не знаю, де її шукати! Її немає в телефонному довіднику. Я розраховував на вас...

А він — на мене. Кожен повісив слухавку, почувачиш йолопом. Вочевидь, Аліса однаковою мірою збиває з пантелику всіх самців, які трапляються їй на шляху.

Відтоді щоразу, як прибував рейс із Ніцци, я боляче викручував собі шию, обслуговуючи клієнтів упівоберта і спостерігаючи за ліфтом. Якщо вона захоче знову дати мені свою картку чи купити тістечок, то обов'язково з'явиться саме там — між поштовими скриньками та прилавком «Неспрессо». І я кинуся їй

назустріч з упаковкою «макарон» зі смаком апельсинів та полуниць «Тагада» — щоранку я дбайливо складав їх до подарункової коробки, даруючи собі вітуню.

Щовечора я сідаю навпроти ліфта, жую свою канапку і працюю над перекладами. О 23:30 дарую сусідам по столу упаковку зі «смаками дня» та спускаюся до підземної стоянки, де на мене чекає старенька «Канго-Вер-де-Грін»; це все, що Гвендолін залишила мені в якості відшкодування за звільнення. Іду до свого лігва на п'ятому поверсі в будинку без ліфта на вулиці Фермопіл — провулку, загубленому в хащах 15-го округу, де гліцинія та жимолость спітаються над розхитаною бруківкою. Це єдине у світі місце, де я почувуюся більш-менш щасливим.

Коли Гвендолін перевезла мої речі на склад, я повернувся до свого літературно-бедуїнського коріння, розташувавшись під наметом «Кечуа-XL2» у парку замку Шантілії. Удень я водив екскурсії парком. Вивчив напам'ять усю флору та фауну, а ще — життя герцога д'Омалія, який у 1884 році заповів масток Французькій академії. Секретар Товариства друзів замку Шантілії мадам Бертон, зворушена моїми знаннями, бронхітом, спричиненим вологою у наметі, та звільненням через скорочення штату, здала мені кабінет свого pokojийного чоловіка, який захоплювався герцогом д'Омалем. Шістнадцять квадратних метрів, обставлених меблями часів Другої імперії та з видом на найчарівніший завулоч Монпарнасу. Мадам Бертон запевнила, що тишитися, коли в неї над головою хтось ходить. В обмін на платню — мізерну для цього кварталу — вона попросила мене співіснувати з чотирмастами тридцятьма дев'ятьма вершниками, що брали участь у битві при Богарі; я мусив що три місяці струпувати з них пил, не міняючи розташування війська д'Омалія, що на скляному столі атакувало почесний загін Абд аль-Кадіра. Боюся, що це завдання я виконував із справжнім задоволенням.

У просторі, не захищеному битвою за Алжир, я жив в оточенні йогуртів, у які я опускав електроди, досліджуючи поведінку молочних ферментів та їхню взаємодію у різних пляшечках; такою була тема моєї дисертаційної роботи з біоінженерії, яку я рано чи пізно сподівався захистити. Решту часу я вирощував у ванній медичні рослини з метою отримання протиракових молекул, до яких я марно намагався привернути увагу лабораторій. А щоб оплатити рахунки, перекладав з англійської або російської повідомлення про останні наукові відкриття на кішталт чорних дір, простору-часу та одомашнення бактерій... Поринаючи в мрії, я щоразу вигадую цим винаходам незвичні пристосування і квалієв — авжеж, урок було добре засвоєно! — отримати патент у Національному інституті інтелектуальної власності; а оплата патентів не дозволяла мені мати інші витрати. Все ж час від часу я дякую Гвендолін за те, що розлюбила мене і була неймовірно жадібною, подарувавши мені самим другу частину життя, яка настільки схожа на мої юнацькі мрії.

Єдиний недолік цього житла — щоденна шарпанина поверхом вище, де розташовуються апартаменти Кумби, відчинені з шостої до восьмої ранку і з п'ятої до сьомої вечора. Клієнти Кумби — переважно високопосадовці та менеджери найвищої ланки, які прагнуть хоч на мить втекти від відповідальності; вони приходять або до початку роботи, або перед поверненням додому. Кумба спеціалізується на садо-мазо — на прохання клієнтів вона їх прив'язує, шмагає й лупцює; інші мешканці терплять її винятково через шляхетність «пацієнтів» (так Кумба називає своїх відвідувачів) — адже вона єдина, хто в змозі вчасно оплачувати житло та внести в профспілку аванс, коли наш старенький будиночок дає нову тріщину.

По завершенні робочого дня Кумба іноді заходить до мене на омегт. Ця рослава гладка чорношкіра диктує мені листи до Малі, а дякує дружньою дрючкою, відкладаючи вбік звичніші для неї знаряддя праці. Зрештою, вона — єдина, хто мене розуміє. Йогурти, підключені до електроенцефалографа, викликають у неї тільки повагу. Еге ж, адже в мене є кілька дипломів — певно, я знаю, що роблю. Бувають чоловіки, які щось шепочуть на вухо коням — я ж дослухаюсь до йогуртів. Кумба намагається зрозуміти кожного.

Коли я розповів їй про Алісу, вона перехрестилася.

— Бідося! Хіба не знаєш? Якщо трахнеш сліпу, то запалиш світло, яке вже не матимеш права гасити! Як тобі це?!

«Як-то-бі-це» щоразу горланиться, мов Божий присуд, на адресу поштаря, неможливих клієнтів та сусідських дітлахів, яким Кумба викручує вуха, репетуючи так, що бідахи глухнуть; мені цей вислів було адресовано вперше. Проте Кумба миттю заспокоїлася, розсміялася, потріпала мене за волосся та виїняла колоду карт.

— Вона знову з'явиться там, де явилась тобі уперше! — врешті-решт прорекла чорношкіра гадалка після довгої низки трєфи, що вочевидь її не порадували.

Ось я й вирішив, що один із рейсів «Ніцца — Париж» таки приведе Алісу до прилавка з тістечками; однак у ший болить уже третій тиждень — вона про мене напевно забула. Хіба що повернулася у вівторок — мій вихідний день. Та коли я зауважую Кумбі, що вже не побачу прекрасної сліпої, вона закликає мене до спокою.

— Я тобі сто разів казала — Боженка зневірених не любить!

Залежно від дня наші богословські дискусії спустошують або дратують мене. Що ж до релігії, то тут названа мати залишила мені вибір. У романі, вибловивши свій перший халяльний біфштекс, я з власної волі хрещуся в церкві Святого Іоанна на Монмартрі — це парафія авторки. У дійсності, хоч я й уважно прочитав Біблію і Коран, усе ж перевагу віддавав Жулеві Верну та Александру Дюма. Вегетаріанцем я став через захоплення біологією, а до буддизму наблизився через вивчення філософії Тріна Суана Тхуана — мого вчителя з астрофізики.

— Не забувай, що звешся «Смітником»! Достоту як президент Гуфует-Буані, ім'я якого означало «патолоч!» Це відлякує злих духів і дарує успіх! Адже насправді ти щасливчик, навіть якщо... Бо навіть якщо!

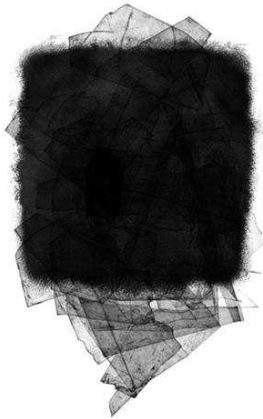
Я погоджуюсь, киваючи головою. «Навіть-якщо» — таким новим іменем вона наділяє мене, і воно мені до лиця. За зовнішністю злостивої буркотухи приховується добра фея. П'ять місяців тому, повертаючись із пекарні з порожніми кишнями — як завжди після реєстрації моїх задумів, коли їх забагато, — на сходах я зіткнувся з черговим відшмаганим (він прийшов раненько, на 7:30); довготелесий лисань присоромлено спускався, не відриваючи погляду від килимка.

— Даруйте за шум, — басом вибачився він, поки я скреготав ключем у дверях. — Кумба розповіла про ваші комунікативні здібності та глибоку обізнаність у галузі молочних продуктів. Якщо це вас зацікавить, то в аеропорту «Орлі-Східний» відкрилася вакансія продавця. Підходьте до крамниці «Ладюре», скажіть, що ви з відділу кадрів групи «Гольдер», і запитайте начальника — а його попереджу.

Ось так — хай там що скажуть у центрі зайнятості — повія з Малі допомогла отримати найкращу пропозицію з працевлаштування на французькому ринку, на яку нині може розраховувати сорокарічний інженер.

* * *

Перевага зустрічей без зобов'язань — це те, що за собою вони залишають хіба приємну тугу. Я вже був зважився перенести Алісу Гальєн до архіву згадок, аж раптом, вранці однієї п'ятниці, о 8:10, коли я вже завершував розкласти товар на прилавку, позаду почувся знайомий гавкіт. Я не встиг обернутися — смухате тіло кинулося на мене, і я поточився, перекинувши диліжанс із тістечками.

Я приголомшена. Хто б міг подумати, що найдивовижніша подія в житті може обернутися на глибокий душевний занепад?!

Усе починалося, мов здійснення давньої мрії. Заспокоїливі радощі тата в аеропорту. Поїздка його новим джипом, що має підвіску набагато кращу, ніж попередній. Обід на терасі шале, сповненого спогадів, серед яких переважали спуски схилами Вальберга, де я буваю переважно взимку. Залізобетонна впевненість доктора Пйюля — колишнього маминого залицяльника. Облаштування у палаті університетського шпиталю, де я весь час відчувала доторки сонця до шкіри. А найбільше — спокій Жуля, що знав: білі халати довкола мене для нього означають одне — відпустку. Це було важливим етапом його дресури, намертво закарбованим у свідомості відповідального пса-охоронця. Він умів передавати обов'язки. Я потрапила до добрих рук, поведилася слухняно, лежала у ліжку — тож він міг разом із татом та його новою подружкою повіятися на купання на пляжах Кань-сюр-Мер та скелястих урвищ річки Чан; а мною тимчасом опікувалися білі халати.

Операція пройшла найкращим чином. Жодного болю, жодної побічної дії. Того ж вечора я могла розрізати рухливі форми. А о шостій ранку медсестра прибігла на мої зойки. Зализапочись, зарюмсана, я кричала, що стіна навпроти — бежева, а на прямокутній картині зображено коня на смерканні, і що кінь — рудий, рудий, рудий!.. Цілий потік інформації, стримати який було неможливо, вилився у нервовий зрив. Трансквілізатори помаху повернули щастя, яке насправді переповнювало мене, і життя знову набуло барв, яких — у рік, коли здавала іспит на бакалавра — мене позбавив силеск кислоти.

Однак справжнє страхіття почалося наступного дня. Результати аналізів та досліджень показали значне просування вперед — як щодо зору, так і щодо психологічного стану, — тож доктор Пйюль вирішив випустити мене, незважаючи навіть на піщинки, які з'являлися в полі зору, коли я забувала вдягнути темні окуляри. На стоянці шпиталю тоді бавився з Жулем. Коли тато побачив мене, то зробив річ, яка мене вразила: кинув м'ячик мені, а не псові. І я схопила іграшку на льоту. Тато радо стрибнув мені на шию. А Жуль сторопів. Я дивилася йому просто в очі, усмішка закам'яніла на моєму обличчі. Я опустила перед собакою на коліна.

— О, мій любий песику, який ти прекрасний! У тисячу разів прекрасніший, ніж я уявляла...

Але він відступив, підібгавши хвоста. Я мовчала, затамувавши подих і розкривши обійми — запрошуючи Жуля підбігти до мене. Кілька секунд він тремтів, потім дуже повільно наблизився з ледь чутним гарчанням. Я не рухалася. Спостерігала за тим, як він обходив мене, як приношувався сторожко. Вдихнувши запах, він висолопив язика, щоби лизнути мене, проте одразу забрав його, не наважившись на контакт. Очима Жуля пропливав океан суперечливих відчуттів — і від цього його тілом бігли дрижаки. Раптом я згадала Рене — кур'єра з радіокомпанії. У нього був рак горла, і коли Рене повернувся після курсу хіміотерапії, старенький спанієль не тямив себе від радощів, поки не почув голос хазяїна. Це була інша людина. Авжеж, спанієль упізнав хазяїна, його запах, поставу — проте це була інша людина. Мій лабрадор переживав такий самий шок. Аліса могла пересуватися самотужки, відчиняти двері без його допомоги, ловити на льоту м'ячик, дивитися просто в очі — ні, це вже була інша Аліса.

Жуль прожогом кинувся до джипа, почав дряпатись у дверцята. Тато похашцем прочинив для нього багажник. І пес пірнув у нагромадження вудок, ласт і сачків — о Господи! — забуті назви, барви й обриси цих речей раптом спливали в моїй пам'яті... А Жуль тимчасом чимдуж повернувся до мене, затиснувши у зубах повід. Пес поклав його мені під ноги. Не жертвовно чи виконуючи певний обряд. Ні — це радше скидалося на наказ.

Я підбрала повід, навпамацки причепила його, намагаючись повторювати жести, які були притаманні мені раніше. Підвелася в очікуванні, дозволила Жулеві провести мене до авта. Його хвіст рефлекторно гойднувся тричі, а потім ніби приклеївся до лівої задньої лапи. Міцно вчепившись у повід, я заплющила очі — так було значно простіше. Пес провів мене до пасажирського сидіння. Я шукала ручку дверцят, мацаючи з хибного боку. І він писком спрямував мою руку.

Наступного дня, прокинувшись, Жуль начебто забув про вчорашній випадок. Це було ніби поганим сном. Однак те, як я пестила пса, не маючи змоги не дивитися просто на цього, знову занурило його у нову реальність. Він зістрибнув з ліжка і скрутився в своєму кошику.

Витягнути його звідти не вдавалося нічим. Ні ароматом барбекю, ні сусідським котом, ні брязкальцями. Світ мовби втратив правила, і Жуль не хотів нічого відчувати, бачити й чути. Лише посеред наступної ночі він наважився підлізти під мою ковдру. І я, заплакавши, обійняла його. Я казала, що це досі я, що так само люблю його, що зі мною трапилося дещо надзвичайне, проте це не вплине на наші стосунки. Казала і знала, що брешу. Бо не погоджуся знову осліпнути, аби повернути собаці втрачений сенс життя.

Я сподівалася, що повернення до Парижа, до звичних умов трохи заспокоїть собаку, наповнить звичними для нього непосидючістю, добрим апетитом та жагою до життя. Прагнучи допомоги Жулеві, на